

Tárgytematika / Course Description Civil társadalom a világban és Magyarországon

AKLM_SSTM095

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Nárai Márta

Félév / Semester: 2024/25/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 12/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tantárgy célja, hogy a szakmai törzsanyag részeként a hallgatók megismerkedjenek a civil társadalom, nonprofit szektor, civil szervezetek értelmezési kereteivel, képet kapjanak az e körbe tartozó szereplők jellemzőiről, jellegzetességeiről, tisztában legyenek sajátos működési logikájukkal, valamint a társadalomban és a gazdaságban, különösen a közösségek önmenedzselésében, érdekképviseletében, -érvényesítésében, a társadalmi és szociális problémák kezelésében, a társadalmi szükségletek feltárásában, illetve kielégítésében betöltött szerepével, jelentőségével.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A tárgy bemutatja a civil társadalom fogalmának kialakulását, értelmezési lehetőségeit, a civil társadalom főbb értékeit, funkcióit, szerepét a jelenkori demokratikus társadalmakban.

A tantárgy kiemelten foglalkozik a civil társadalom legfontosabb szegmensével, a civil/nonprofit szervezetek, civil mozgalmak világával hazai és nemzetközi vonatkozásban is.

A hallgatók megismerik a nonprofit szektor kialakulását magyarázó legfontosabb közgazdaságtani és szociológiai, politológiai elméleteket, a közösségi élet, az önszerveződés különféle intézményesült formái létrejöttének lehetőségét, működési kereteit, jellemzőit, társadalmi és gazdasági jelentőségüket, szerepüket. Mindezt nemzetközi összehasonlítás keretében, így a magyar jellemzők megismerése mellett a hallgatók betekintést kapnak az USA, számos európai, köztük más volt-szocialista országok, továbbá fejlődő országok civil társadalmának, nonprofit szektorának jellemzőibe, valamint a civil szervezetek és az Európai Unió viszonyrendszerébe.

A tantárgy kitér a globális szinten szerveződő civil társadalom értelmezésére, részét képezi a nemzetközi szinten működő civil szervezetek (NGO-k) megismerése is.

Konkrét témakörök:

- Civil társadalom alapjai és értékei
- Civil társadalom értelmezése; fogalmi keretének kialakulása
- A nonprofit szektor definiálása - a civil/nonprofit szervezetek sajátosságai
- A nonprofit szervezetek térnyerése és napjaink folyamatai
- A nonprofit szektor létrejöttét magyarázó elméletek
- A civil/nonprofit szervezetek funkciói, szerepvállalása
- A hazánkban működő nonprofit szervezeti formák jellemzői
- Klasszikus civil/nonprofit szervezetek létrehozása, alapítási folyamata
- A magyar nonprofit szektor legfontosabb strukturális, működési jellemzői
- Globális civil társadalom, nemzetközi szinten szerveződő NGO-k
- Európai Unió és a civil társadalom
- Nemzetközi kitekintés - fejlett demokráciák és a poszt-szocialista országok, illetve fejlődő országok civil társadalma

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A konzultációkon való részvétel erősen ajánlott.

A tárgy vizsgaköteles tárgy. Az értékelés szóbeli vizsga alapján 1-től 5-ig terjedő érdemjegyekkel történik. A szóbeli vizsga két részből áll: megadott tételek közül egy tétel kifejtése mellett egy szabadon választott ország civil társadalmát kell power pointos prezentációban az oktató és a társak előtt bemutatni.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Bartal Anna Mária (2005) *Nonprofit elméletek, modellek, trendek*. Századvég Kiadó, Budapest. ISBN 963734004-1

Nárai Márta– Reisinger Adrienn (2017) *A civil/nonprofit szektor működési keretei*. Jegyzet. Széchenyi István Egyetem – UNIVERSITAS –GYŐR Nonprofit Kft., Győr.

Nárai Márta–Reisinger Adrienn (2016) *Társadalmi felelősségvállalás és részvétel – a lokális és területi közösségi folyamatokban*. Studia regionum sorozat, Dialóg Campus Szakkönyvek. Pécs: Dialóg Campus Kiadó.

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL

Antal Attila (szerk.) (2016): *A civilek hatalma*. Budapest:Noran Libro.

Ágh Attila: A védekező társadalom, avagy a civilek hatalma: töprengések a magyar civil társadalom helyzetéről. In: *Civil Szemle*, 2016/1. 5-29.

Anheier, H.K. – Glasius, Ma. –Kaldor, M. (szerk.) (2004) *Globális civil társadalom 1*. Typotex Elektronikus Kiadó Kft., Budapest. ISBN 97896375461

Anheier, HK - Lang, Markus - Toepler, Stefan (2020): Civil társadalom változás idején. Szükülő, változó, táguló terek és egy új szabályozási szemléletmód szükségessége. In: *Civil Szemle*, 2020/2. 5-35

Archambault, Edith: Civil társadalom Franciaországban: a történeti előzmények, a mai helyzet és a legújabb fejlemények. In: *Civil Szemle*. 2014/2. 887-104.o.

Bíró Endre (2019): Az egyesülési jog ötven árnyalata. In: *Civil Szemle*. 2019/1. 93-117.o.

Brie, Mircea - Costea, Ana Maria - Petrilla, Laurentiu (2023): Perception of civil society in Armenia and Azerbaijan. In: *Civil Szemle*. 2023/2. 99-118.o.

[Krzysztof Cibor: A lengyelországi szociális gazdasági szektor, valamint a nem-kormányzati szervezetek szerepe annak kialakulásában és fejlődésében.](#) In: *Civil Szemle*. 2012/4.

Galia Chimiak: Civil szervezetek aktivistáinak tipológiája Lengyelországban – emberarcú individualizmus. In: *Civil Fórum* 2007/2. 27-30. o.

Galia Chimiak: Lengyel álom a civil társadalomról. In: *Civil Szemle*. 2012/1. 91-102.o.

Csaba László Gyula: Áttekintés Dánia, Norvégia és Svédország nonprofit szektoráról. In: *Civil Szemle* 2007/3-4. 207-233. o.

Csabai Lucia: A társadalmi részvétel online útja. In: *Civil Szemle*. 2015/4. 71-87.

Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (Szerk.) *Magyar és európai civil társadalom*. MTA RKK Dunántúli

Tudományos Intézet – Pécs-Baranyai Értelmiségi Egyesület, Pécs, 1999.

Dániel_Botond: Az erdélyi magyar nonprofit háttérű szociális szféra szociológiai jellemzői. In: *Civil Fórum*. 2014/1. 81-108.o.

Grzegorz Ekiert, Roberto Foa: Mítosztól a valóságig: civil társadalom Közép- és Kelet-Európában. In: *Civil Szemle* 2011/1-2. 90-118.o.

Dirk Jarré: Az Európai Unió és a civil társadalom. In: *Civil Szemle* 2012/1. 83-89.o.

Dr. Paola Grenier: „A társadalmi vállalkozóké a jövő”: társadalmi vállalkozás a brit nonprofit szakpolitikában, 1997–2008. In: *Civil Szemle*. 2013/1. 55-68.o.

Vicente Marbán Gallego: A harmadik szektor szerepe Spanyolország szociális fejlődésében, az Európai Szociális Modell tükrében. In: *Civil Szemle*. 2009/3. 71-92.o.

Hummel, Siri (2020): The contested spaces of civil society - on the paradox of shrinking and growing in civil society's sphere of action. *Civil Szemle*. 2020/4. 55-71.o.

Huszár Ákos (2005) A civil társadalom modern fogalma. In: Némédi D. – Szabari V. (szerk.) *Kötő-jelek. ELTE Szociológia Doktori Iskola Évkönyve 2004*. ELTE-TÁTK, Budapest. 9–26. o.

Kádár Ildikó: Magyarországi civil szervezetek pályázási tapasztalatai a Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) I. időszakában. In: *Civil Fórum* 2007/2. 48-50.o.

Kákai László: Nonprofit szektor „Ázsia zöld szívében”. In: *Civil Fórum*. 2014/3. 69-82.o.

Kákai László: A gazdasági válság hatása Nagy-Britannia és Magyarország nonprofit szektorára. In: *Civil Fórum*. 2014/1. 59-80.o.

Kákai László (2019): A magyar nonprofit rendszer ki- vagy átalakulása a rendszerváltástl napjainkig. In: *Civil Szemle*. 2019/1. 33-53.o.

Kákai László–Sebestény István: A nonprofit szektor súlya és a gazdasági válság hatása Magyarországon. In: *Civil Szemle*. 2012/3. 137-158.o.

Hagai Katz–Benjamin Gidron–Nissan Limor: A harmadik szektor Izraelben – Jellemzők, struktúra és a fejlesztő politikák. In: *Civil Szemle*. 2009/1. 93-114.o.

Kákai László: Visszarendeződés? Civil szervezetek a közszolgáltatásokban a közigazgatási reform

után. In: *Civil Szemle*. 2018/2. 51-71.

Kinyik Margit: Közfeladat-átvállalás gyakorlata Skóciában. In: *Civil Szemle*. 2008/4. 119-142.o.

Kuti Éva: Hívjuk talán nonprofitnak....Nonprofit Kutatócsoport, Bp. 1998

Kuti Éva - Marschall Miklós (2020): A "birodalom" visszavág? Defenzívában a globális "harmadik szektor". In: *Civil Szemle*, 2020/1. 37-47.o.

Laufer Gyöngyi: Nemzetközi fejlesztési együttműködés: Globális problémák, intézményesülés és az NGO-k bevonása. In: *Civil Szemle*, 2016/4. 61-80.o.

Majláth Roland: A posztoszocialista térség civil társadalma. In: *Civil Szemle*. 2009/3. 53-70.o.

Miszlivetz Ferenc: A demokrácia és a civil társadalom átalakulása a globális térben. In: *Civil Szemle* 2012/1. 63-82.o.

Nárai M. (2008) A nonprofit szervezetek funkciói a mindennapi életben. In: Szretykó Gy. – Vezér M. (szerk.) *A nonprofit szektor és az egészségügyi, szociális szolgáltatások. A nonprofit szervezetek szociológiai és társadalom-gazdaságtani problémái*. Comenius Kft., Pécs. 41–61. o. ISBN:978 963 9687 24 0

Nárai M. (2010) Ismeretek és vélemények a nonprofit szektor szervezeteiről. In: *Civil Szemle*. 2. 5–21. o.

Nizák Péter: Demokráciafejlesztési stratégiák és a magyar civil szektor A magyarországi nonprofit szektorra irányuló demokráciafejlesztési programok a rendszerváltástól az EU-csatlakozásig. In: *Civil Fórum* 2007/2. 14-20. o.

Tereza Pospíšilová: Önkéntesség Csehországban: a hagyományos önkéntességtől az új típusú professzionális menedzsmentig. In: *Civil Szemle* 2011/4. 83-92.o

Miroslav Pospíšil, Zuzana Prouzová, Simona Škarabelová, Katerina Almani Tumová: A cseh nonprofit szektor húsz év után: aktuális fejlemények és kihívások. In: *Civil Szemle* 2012/3. 23-42.o.

Jadwiga Przewłocka, Jan Herbst, Marta Gumowska: A lengyel harmadik szektor – Áttekintés, kulctényezők, tendenciák és kihívások. In: *Civil Szemle* 2012/3. 59-74.o.

Putina, Natalia - Brie, Mircea (2023): Civil society development and democratization in the Republic of Moldova. In: *Civil Szemle*. 2023/4. 79-107.o.

Tiina Randma-Liiv–Daimar Liiv–Ülle Lepp: A kormány és a civil szektor viszonyának intézményesítése: az

észt „paktum”. In: *Civil Szemle* 2010/3. 75-100. o.

Reianu, Diana-Gabriela (2024): Civil society in the context of the EU accession: the case of Montenegro. In: *Civil Szemle* 2024/1. 123-135. o.

Ruzica, Miroslav: Újabb választás előtt: A szerb civil társadalom. In: *Civil Szemle*. 2009/4. 135-150.o.

Reisinger Adrienn: Civil szektor és önkéntesség Svédországban. In: *Civil Szemle* 2015/1. 77-94.o.

Sasvári Nóra: Hogyan segíti a részvételt az Európai Polgári Kezdeményezés? In: *Civil Szemle* 2015/1. 63-76.o.

Sebestény István: A civil tőke fogalma mint a társadalmi tőke speciális esete. In: *Civil Szemle* 2011/3. 5-27.o.

Sebestény István: Civilizáció - kísérlet a civil szektor közérzetének felmérésére a "szűkülő térben". In: *Civil Szemle*. 2020/4. 73-105.o.

Seligman, A. (1997) *A civil társadalom eszméje*. Kávé Kiadó, Budapest.

Strečanský, Boris: A szlovákiai harmadik szektor helyzete, a válság hatásai - Tendenciák, irányvonalak és kihívások. In: *Civil Szemle* 2012/3. 95-114.o.

Strečanský, Boris (2020): Between statism and indifference: the invisible hand of civil society in Slovakia in Covid context. In: *Civil Szemle*. 2020/4. 129-155.o.

[Strečanský, Boris](#) - [Stoláriková, Kristina](#): [Szociális gazdaság és társadalmi vállalkozás Szlovákiában](#). In: *Civil Szemle* 2012/4.

Szabó Máté (2009) Autonómia és etatizmus a magyar civil társadalomban. In: *Politikatudományi Szemle*. 3. 157–163. o.

Szabó Máté (2015) Az új autorizmus és a hibrid rendszerek kihívása a posztkommunista civil társadalom számára. In: *Civil Szemle*. 2015/4. 5–23. o.

Székely Tünde: Kisebbségi magyar civil társadalom Romániában és Szlovákiában. In: *Civil Szemle* 2012/3. 167-180.o.

Tarrósy István: Önkormányzatok és civil társadalom Kelet-Afrikában – Tanzániai és kenyai tapasztalatok, gyakorlatok és reformok. In: *Civil Szemle* 2010/1. 113-134. o.

Ugrin Emese, Varga Csaba: Részvételdemokrácia-kísérlet Abán, szerepe a civil társadalomban. In: *Civil Fórum* 2007/2. 41-47.o.

Velázquez, Eduardo Díaz - Gallego, Vicente Marbán (2020): Economic crisis, post-crisis and pandemic: impact on the Third Sector in Spain. In: *Civil Szemle*. 2020/4. 107-127.o.

Zakota, Zoltan - Sabau, Nicu Cornel (2023): The role of civil society in avoiding water conflicts. In: *Civil Szemle*. 2023/2. 203-220.o.

Zhankuliyeva, Saule A.: A kazahsztáni nonprofit szervezetek fejlődése a politikai átmenet fényében. In: *Civil Szemle*. 2013/2. 39-48.o.

Zsolt Péter: A társadalom foglyul ejtése. In: *Civil Szemle* 2016/2. 29-45.o.

De ajánlott tulajdonképpen a Civil Szemle minden írása (elérhetők: www.civil.szemle.hu)